

Katarína Žeňuchová¹

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta

<https://orcid.org/0000-0002-1360-3383>

INOVÁCIA A OPTIMALIZÁCIA VZDELÁVACÍCH NÁSTROJOV A PROSTRIEDKOV VÝUČBY SLOVENČINY MIMO ÚZEMIA SLOVENSKA²

Príspevok prináša informácie o rozvíjajúcej sa medzinárodnej spolupráci slovakistických pracovísk v sektore vysokoškolského vzdelávania, ktorej cieľom je zefektívniť vzdelávacie nástroje vo výučbe slovenčiny mimo územia Slovenska. Ide o vytvorenie kooperačného partnerstva medzi tromi vysokoškolskými inštitúciami – hlavným riešiteľom projektu je Katedra slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, spoluriešiteľskými inštitúciami je Oddelenie slovakistiky Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade v Srbsku a Katedra západoslovanských jazykov Filozofickej fakulty v Ľubľane v Slovinsku. Projekt pod názvom *Inovácia a optimalizácia vzdelávacích nástrojov a prostriedkov výučby slovenčiny mimo územia Slovenska* podporila Európska únia v rámci programu Erasmus+ KA220. Autorka sa zameriava na analýzu potrieb a východísk vzniknutej medzinárodnej spolupráce, definuje základné ciele projektu, ktoré konfrontuje s aktuálnym stavom riešenia projektových úloh.

Kľúčové slová: vyučovanie slovenčiny, slovenčina mimo územia Slovenska, Srbsko, Slovinsko, Slovensko

K perspektívam medzinárodnej slovakistickej spolupráce v sektore vysokoškolského vzdelávania – presnejšie vyučovania slovenčiny mimo územia Slovenska – nepochybne prispieva aj vytvorenie kooperačného partnerstva medzi tromi vysokoškolskými inštitúciami, a to Katedrou slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Oddelením slovakistiky Filozofickej fakulty na Univerzite v Novom Sade a Katedrou západoslovanských

¹ katarina.zenuchova@ucm.sk

² Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu Erasmus+ 2021-1-SK01-KA220-HED-000032157 pod názvom *Inovácia a optimalizácia vzdelávacích nástrojov a prostriedkov výučby slovenčiny mimo územia Slovenska*. Zodpovedná riešiteľka: doc. Mgr. Katarína Žeňuchová, PhD. Doba riešenia: 2022 – 2025.

jazykov Filozofickej fakulty v slovinskej Ľubláne. Projekt pod názvom *Inovácia a optimalizácia vzdelávacích nástrojov a prostriedkov výučby slovenčiny mimo územia Slovenska* podporila Európska únia v rámci programu Erasmus+ KA220 kooperačné partnerstvá vo vysokoškolskom vzdelávaní.

Výskumný projekt je v počiatočných fázach riešenia (začiatok 16. máj 2022) a je naplánovaný na 36 mesiacov, teda do 15. mája 2025. Pri prezentácii projektu sa budeme sústrediť skôr na jeho ciele v rovine plánovaných zámerov a výsledkov, ktoré konfrontujeme s aktuálnym stavom riešenia projektových úloh.

Primárnym cieľom projektu je zefektívniť vzdelávacie nástroje vo vysokoškolskej výučbe slovenčiny mimo územia Slovenska, vo väčšinovom prostredí partnerských univerzít – v Srbsku a v Slovinsku, kde je nevyhnutným predpokladom potreba aktívneho kontaktu s neustále sa rozvíjajúcim jazykom, ale aj s literárnou tvorbou v materskej krajine na Slovensku. Zámerne sme sa pri koncipovaní projektu vyhlili formulácii *vyučovanie slovenčiny ako cudzieho jazyka*, keďže v prípade jedného z našich partnerov – Univerzity v Novom Sade – sa slovenčina vyučuje, ako nám je všetkým známe, aj ako jazyk slovenskej národnostnej menšiny žijúcej vo Vojvodine, ktorý môžeme považovať za jazyk enklávy. Jazyk považujeme za jadro identity na individuálnej i skupinovej úrovni, preto udržiavanie a rozvoj slovenského jazyka u prirodzene bilingválnych (slovensko-srbských) nositeľov vnímame aj ako kľúčový nástroj zachovania etnickej identity. Jazyk ako súčasť kultúry vo všetkých koncepciách etnickej teórie patrí k najdôležitejším zložkám etnicity a etnickej identity (Bačová, 1992).

V kontexte špecializovaných pracovísk, ako je *Studia Academica Slovaca* – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, ktoré má dlhoročné skúsenosti s vyučovaním slovenčiny pre cudzincov, je na mieste otázka, prečo práve kolektív Katedry slovenského jazyka a literatúry FF UCM v Trnave sa podujal na úlohu koordinátora takto zameraného projektu. Ťažiskom pedagogickej a vedeckovýskumnej činnosti katedry je skôr príprava učiteľov slovenského jazyka (a literatúry) ako materinského, stretli sme sa však s problémom, ktorý sa stáva vypuklým v prostredí jazykových menšín žijúcich na území Slovenska. Pracovníci katedry v osobitných projektoch riešili otázky metodiky výučby slovenčiny ako druhého jazyka, ktorých cieľom bolo podporiť kvalitu vzdelávania slovenčiny ako úradného štátneho jazyka.³ Analogicky

³ V minulosti sme riešili projekty *Skvalitnenie vysokoškolskej prípravy budúcich učiteľov slovenského jazyka a slovenskej literatúry na ZŠ a SŠ s vyučovacím jazykom národnostných menšín* pomocou metód výučby cudzích jazykov, ďalej projekt národnej výskumnej agentúry KEGA13/2245/04 *Štandardizácia úrovni ovládania slovenského jazyka v rokoch 2004 – 2007*. Ďalším relevantným projektom bol projekt KEGA 3/117903 *Slovenčina ako cudzí jazyk*, realizovaný v rokoch 2003 – 2004. Dôležitým v oblasti relevantnej pre tento projekt bol projekt *Regionalisierte Lehrwerke und Interkultureller Dialog* (IDIAL) v rokoch 2008 – 2009, ktorého cieľmi bolo rekognoskovanie spoločensko-kultúrnej situácie na realizáciu a akceptáciu kulturologicky zameraných učebníc materinského ja-

nadväzujúc na túto výskumnú úlohu sme sa podujali implementovať niektoré prístupy do vyučovania slovenčiny mimo územia SR s osobitným prihliadnutím na špecifiká väčšinového prostredia a jazyka krajiny (srbčiny a slovinčiny), kde sa slovenský jazyk vyučuje vo vysokoškolskej praxi.

Projektový tím koordinátorskej inštitúcie pozostáva zo šiestich riešiteľov. PhDr. Katarína Hincová, PhD. – zaoberá sa predovšetkým odborovou didaktikou slovenského jazyka a literatúry a štylistikou slovenského jazyka. Pracuje vo viacerých štátnych poradných orgánoch (Štátny pedagogický ústav, Metodicko-pedagogické centrum) v oblasti didaktiky slovenského jazyka, je autorkou učebníc a pracovných zošitov slovenského jazyka pre stredné školy. Mgr. Peter Gregorík, PhD., sa primárne venuje synchrónnemu výskumu slovenčiny, vyučovaniu slovenčiny ako cudzieho jazyka, vedie kurzy slovenčiny pre zahraničných študentov na FF UCM v Trnave. Zaoberá sa aj systémovými otázkami jazyka z oblasti syntaxe, morfológie a fonológie. Ako externý spolupracovník Štátneho pedagogického ústavu v Bratislave je spoluautorom Vzdelávacích štandardov pre jazykové školy pre predmet Slovenčina ako cudzí jazyk. Mgr. Zdenka Kumorová, PhD., predmetom jej vedeckovýskumnej činnosti je skúmanie jazyka zo synchrónneho hľadiska v oblasti lexikológie, jazykovej kultúry, štylistiky a ortografie slovenského jazyka. PhDr. Marián Kamenčík, PhD. sa venuje výskumu dejín slovenskej literatúry a literárno-historickej interpretácii umeleckého textu, čo je pri vyučovaní slovenského jazyka mimo územia Slovenska možné zúročiť pri reflexii kultúrnych podobností a rozdielov jednotlivých jazykov a národných literatúr. Doc. Mgr. Katarína Žeňuchová, PhD. sa venuje diachrónnemu výskumu slovenského jazyka, slovenských nárečí vo vzťahu k celoslovanskému jazykovému areálu, ktorému sa venuje pozornosť aj v predkladanom projekte. Mgr. Ľubomír Gábor, PhD., sa venuje kognitívnemu výskumu jazyka a konceptov na základe folklórnych prameňov v širšom slovanskom kontexte.

Výber partnerov sme podriadili viacerým prioritám. V prvom rade ide o prienik priorit stratégií internacionalizácie všetkých zapojených univerzít, kde sa kladie hlavný dôraz na internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania, spoluprácu so zahraničnými univerzitami podobného zamerania, rozvoj študentských mobilit a mobilit pedagogických zamestnancov. V rámci projektovania úloh vnímame internacionalizáciu ako jav nepochybne dvoj- a viacstranný – na jednej strane v prijímaní hodnôt, štandardov, výsledkov a predovšetkým potrieb partnerov a na druhej strane v predstavení vlastných výsledkov v oblastiach relevantných pre projekt. Jednou z hlavných priorit Stratégie internacionalizácie Univerzity v

zyka, čo súviselo so vstupom Slovenska do EÚ, jeho akceptáciou v EÚ, posilnenou prijatím eura. Príprava učebníc a pracovných zošitov (slovenčiny, poľštiny, bulharčiny a ruštiny) pre cudzincov a recipročne učebníc nemčiny pre bulharských, poľských, slovenských a ruských študentov zameraných predovšetkým na interkultúrnosť, ich overovanie v odborných spoločnostiach a skupinách, tvorba metodických materiálov, súvisiacich s vyučovaním materinského jazyka ako cudzieho jazyka.

Novom Sade je spolupráca so zahraničnými univerzitami, ktoré majú osobitný význam pre národnostné menšiny žijúce v Srbskej republike. Zdôrazňujeme, že pri výučbe slovenčiny mimo územia Slovenska sa konfrontujeme s faktom, že učiteľom i študentom slovenčiny často chýba priamy kontakt s materskou krajinou a s prirodzene sa rozvíjajúcou slovenčinou. Kontakt s domovskou krajinou je neraz zosobnený v lektorovi slovenského jazyka, ktorý je často jediným rodeným hovoriacim. Pri plánovaní výsledkov projektu sme vychádzali z aktuálnych potrieb v prostredí partnerských univerzít. Bližšie sa o tom zmienime pri charakteristike jednotlivých výstupov.

Výber partnerských univerzít sme nateraz zúžili na slovanské, resp. južnoslovanské jazykové prostredie, kde geneticky blízko príbuzné slovanské jazyky – srbčina a slovinčina predstavujú väčšinové a štátne jazyky, z hľadiska typologickej morfolologickej klasifikácie ide o rovnako flexívne jazyky, ako je slovenčina. Napriek genetickej a typologickej blízkosti však nájdeme množstvo kolíznych javov z rozličných jazykových rovín, ktoré sú zdrojom negatívnej interferencie pri vyučovaní spisovnej slovenčiny (Pekarovičová, 2020). Je dôležité pripomenúť i fakt, že nemalú úlohu zohráva popri väčšinovom štátnom jazyku i ovládanie nárečovej podoby slovenčiny u používateľov slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku.

Bez spolupráce s partnerskými inštitúciami v Srbsku a v Slovinsku by nebolo možné vypracovať porovnávaciu analýzu domáceho väčšinového jazyka (srbčiny a slovinčiny) so slovenčinou, nebolo by možné získať analýzu kolíznych javov pri vyučovaní slovenčiny, na základe ktorých budú vznikať následné metodické materiály a naplánované intelektuálne výstupy. Interakcia o výsledkoch doterajších pozorovaní a skúseností pedagógov z partnerských vysokých škôl, ktorí boli a sú konfrontovaní s reálnymi problémami študentov pri štúdiu slovenčiny, je pri riešení projektu nevyhnutnosťou. Z partnerských inštitúcií sú do projektu zapojení Univerzita v Ľublani (6 riešiteľov – vedúci riešiteľského kolektívu prof. Jozef Pallay) a Univerzita v Novom Sade (5 riešitelia pod vedením prof. Jasny Uhlárikovej). Popri univerzitných inštitúciách sme zapojili aj dvoch asociovaných partnerov zo Srbska, a to Asociáciu slovenských pedagógov a Aktív učiteľov slovenčiny vo Vojvodine.

Aktivity riešiteľov projektu vychádzajú z možností, ktoré ponúka projektová schéma Erasmus+ KA220. Sú tak rozdelené do 4 foriem:

1. Nadnárodné projektové stretnutia
2. Školiace aktivity
3. Intelektuálne výstupy
4. Multiplikačné podujatie

Časový rámec projektu počíta s tromi nadnárodnými projektovými stretnutiami – v každom roku v inej krajine. Prvé nadnárodné stretnutie sa

realizovalo v Trnave od 6. do 7. júla 2022, kde si projektový tím vymedzil problematiku, stanovil konkrétne výskumné úlohy pre jednotlivých účastníkov projektu, boli zadané mechanizmy koordinácie prístupov a kontroly riešenia stanovených úloh, vytýčené jazykové i mimojazykové, interkultúrne oblasti výskumu.

Druhé nadnárodné projektové stretnutie sa uskutoční v Novom Sade 19. – 20. októbra 2023; tretie v Ľubláne v júni – júli 2024. Kooperácia medzi riešiteľmi projektu prebieha na báze pravidelných online stretnutí prostredníctvom platformy MS Teams, kde sa nachádza aj celý balík spoločných dokumentov, ktoré sú prístupné v online forme všetkým zúčastneným riešiteľom.

Školiaca aktivita spočíva v príprave pracovného seminára pre učiteľov slovenčiny v Srbsku a pre vysokoškolských študentov slovenského jazyka a literatúry v Srbsku, ktorý je zameraný na *špecifiká vyučovania slovenčiny mimo územia Slovenska s dôrazom na kolízne jazykové javy v slovenčine a srbčine a využitie efektívnych vyučovacích metód*. Seminár sa uskutoční v dňoch 16. – 18. 10. 2023 v Srbsku na pôde Univerzity v Novom Sade. Seminár sa bude realizovať ako podporná vzdelávacia aktivita pre učiteľov slovenčiny so zámerom aplikovať najnovšie poznatky z jednotlivých rovín jazyka s metodickou podporou, ako dané obsahy učiva využiť vo vyučovaní slovenčiny v konfrontácii s väčšinovým jazykom. Pôjde o doškolenie aktívne pôsobiacich učiteľov v krajine, kde je zjavný vplyv väčšinového jazyka, čo prináša potenciálne prekážky v kvalitnej jazykovej i metodickej dispozícii učiteľov slovenčiny. Kontakt so živou podobou spisovnej slovenčiny na Slovensku ponúkne aj vysokoškolským študentom slovenčiny v Srbsku v podobe workshopu o aktuálnych jazykových témach. Koordinátorkou tejto aktivity je za hlavného riešiteľa UCM PhDr. Katarína Hincová, PhD. Organizáciu seminára priamo v Srbsku realizuje partnerská Univerzita v Novom Sade v plnej súčinnosti s asociovanými partnermi projektu v Srbsku, ktorými sú Asociácia slovenských pedagógov a Aktív učiteľov slovenčiny vo Vojvodine. Riešiteľský tím z Univerzity v Novom Sade spolu s asociovanými partnermi projektu oslovil miestnych učiteľov slovenčiny s ponukou zúčastniť sa na pracovnom seminári a administratívne zabezpečiť aj prihlasovanie účastníkov a následné informovanie o detailoch priebehu seminára a distribúciu didaktických materiálov, ktoré budú výstupom projektu.

Nadväzujúc na túto aktivitu vznikne aj plánovaný intelektuálny výstup v podobe *Súboru metodických listov a študijných materiálov k vyučovaniu slovenčiny mimo územia Slovenska (rok 2024)*. Rozdelenie prác reflektuje plánované úlohy vedúce k tvorbe výsledku, a to spôsobom verifikácie (prostredníctvom cieleného prieskumu u študentov) špecifických problémov študentov pri osvojovaní si slovenčiny, ktoré vymedzili pedagógovia na začiatku riešenia projektu. V spolupráci s vyučujúcimi na FF UCM a na partnerských univerzitách sa vytvoril

testovací nástroj vhodný na meranie jazykových vedomostí a zručností pri práci s vecným a literárnym textom, pričom ako východisko tvorby testovacích položiek boli využité štandardizované testy používané na Slovensku. V najbližšom období riešitelia z FF UCM spracujú v spolupráci s odborovým didaktikom príslušné roviny jazyka do jednotlivých ukázkových zadaní cvičení a zároveň všetky zadania budú podporené metodickým usmernením, v ktorom budú vytýčené ciele danej aktivity, metodologický postup jej riešenia a správne odpovede s vysvetlením aj možných nesprávnych postupov riešenia. Vznikne tak séria pracovných listov s dôrazom na aplikáciu efektívnych vyučovacích metód, ktoré prispejú k skvalitneniu výučby daných jazykových prvkov.

Ďalším plánovaným intelektuálnym výstupom projektu je príručka (v knižnej podobe) *Vyučovanie zvukovej roviny slovenského jazyka so zameraním na špecifické potreby používateľov srbčiny a slovinčiny*, ktorej cieľom je v teoretickej časti priniesť konfrontačný opis zvukovej roviny slovenčiny v porovnaní so srbčinou a slovinčinou a identifikovať problémové javy pri vyučovaní a používaní slovenčiny v srbskom a slovinskom prostredí. Praktická časť obsahuje cvičenia – tak v písomnej, ako aj zvukovej forme – zamerané primárne na problematiku javy identifikované v teoretickej časti. V slovansky hovoriacich krajinách možno problematiku javy nacvičovať najmä na výslovnosti dlhých a krátkych samohlások a dvojhlások, zamerať sa na výslovnosť najmä takých javov, ktoré majú vo väčšinových jazykoch odlišnú realizáciu – výslovnosť konsonantov *l, l', r', í, ale aj dz, dž*, na mäkkú výslovnosť skupín *de, te, ne, di, ti, ni*, nácvik splývavej výslovnosti, asimilačných javov, nacvičovanie slovného prízvuku na prvej slabike, rytmu reči, intonácie, melódie vety a vetného dôrazu. V tejto oblasti je možné opierať sa o teoreticky i prakticky zameranú a systémovo spracovanú príručku z oblasti zvukovej roviny jazyka (Pekarovičová et al., 2005), vhodnú aj pre slovansky hovoriacich študentov. V praktickej časti budeme dbať na to, aby sme jednotlivé prvky zvukovej roviny prepájali s problematikou ortografie.

Literárna čítanka, plánovaná ako ďalší intelektuálny výstup v podobe tlačenej knihy so zaradením zvukových ukážok, sa zameriava na rozvoj čitateľských kompetencií – porozumenie textom. Úlohy k vybraným literárnym textom budú orientované komunikačne: schopnosť reagovať na literárne podnety s ohľadom na zvládnutú jazykovú úroveň, zameriame sa aj na kultúrne referencie a presahy jednotlivých čitateľských prostredí, formovanie čitateľskej gramotnosti a čitateľského vkusu. Na príprave Literárnej čítanky pracuje 9 odborníkov z participujúcich organizácií. Pracovný tím sa stretáva na pracovných stretnutiach prostredníctvom aplikácie Teams, kde bola zadefinovaná koncepcia čítanky, pričom pri jej tvorbe rešpektujeme jazykové úrovne Európskeho referenčného rámca (relevantné pre nás budú úrovne A1, A2 a B1 a B2). Definovali a precizovali sa optimálne postupy pri tvorbe literárnej čítanky s ohľadom na voľbu adresáta

(vysokoškolskí študenti slovenčiny ako cudzieho jazyka zo slovanského kultúrneho a jazykového prostredia). Texty boli rozdelené do viacerých skupín podľa zamerania: na fonetickú stránku, frazeológiu, slovné hračky, podľa uplatnenia princípov univerzalizácie a aktualizácie, podľa miery obraznosti a konotatívosti. Priebežne sa na všetkých zúčastnených univerzitách realizuje testovanie vybraných textov, riešitelia si vymieňajú skúsenosti z testovania textov, ich didaktickej funkčnosti, čím budú vyselektované tie, ktoré sa stali predmetom didaktizácie. Pri didaktizácii zdôrazňujeme úlohy na výslovnosť, získavanie a implementáciu poznatkov z lexiky (základná slovná zásoba k farbám, potravinám, kreatívnemu rozprávaní analogických rozprávání ako v uvedených textoch), úlohy na pravopis, učenie sa vybraných slov, poznávanie slovenského frazeologického fondu.

Štvrtý intelektuálny výstup *Lexikálne osobitosti slovenčiny v komparácii s väčšinovými jazykmi – slovinčinou a srbčinou* sa zameriava na synchronný stav lexikálnej roviny slovenčiny so zreteľom na komparatívnu analýzu so slovinčinou a srbčinou. Cieľom je vytvoriť základné teoretické i praktické lexikologické kompendium, poukázať na rozdiely v teoretickom vymedzení vybraných lexikologických javov a v terminológii v jednotlivých národných lingvistikách. Plánujeme zahrnúť i vplyv transferu a interferencie (+)(-) v rovine medzijazykovej homonymie, (tzv. falošní priatelia), preberanie lexém do slovenčiny z väčšinového jazyka (najmä v prípade srbských používateľov), frazeológiu, aktualizáciu frazém, antipríslovia, slovotvorbu.

V záverečnej fáze projektu (október 2024) plánujeme v Trnave zorganizovať multiplikačné podujatie, ktorého cieľom je implementácia a prenos kľúčových poznatkov o výsledkoch projektu do odbornej verejnosti. Pozveme odborníkov slovakistov z univerzitných centier na Slovensku zameraných na vyučovanie slovenčiny ako cudzieho jazyka a zahraničných kolegov zo slovanských a neslovanských krajín, ktorí realizujú na svojich pracoviskách vyučovanie slovenčiny. Multiplikačné podujatie využijeme na záverečnú prezentáciu a sprístupnenie intelektuálnych výstupov projektu širšiemu publiku, najmä z radov odbornej verejnosti.

Výučba slovenčiny v podmienkach partnerských krajín má nepochybne svoje špecifiká, kde je nevyhnutná akceptácia osobitostí väčšinového jazyka. V prípade vyučovania slovenčiny v prostredí študentov, kde je väčšinovým jazykom iný geneticky blízky slovanský jazyk, treba osobitne zdôrazniť vplyv negatívnej (ale aj pozitívnej) interferencie príbuzných a podobných jazykov. Iba pomocou interakcie s nadnárodnými partnermi je možné zdefinovať potreby vysokoškolských pedagógov a navrhnúť úpravu metodiky výučby vyšpecifikovaných jazykových kompetencií a prvkov učiva. Dĺžka nášho projektu umožňuje priebežne modifikovať použité postupy s cieľom čo najviac zefektívniť a skvalitniť výučbu slovenčiny. Veríme, že vyučujúci z koordinátorskej

univerzity (FF UCM v Trnave) budú poskytovať cieleňú podporu svojim kolegom v zahraničí nielen formou online stretnutí, vypracúvaní testovacích nástrojov a inej potrebnej pedagogickej dokumentácie, ale aj na spoločných stretnutiach. Z hľadiska dlhodobého prínosu skúsenosti našich partnerských inštitúcií pri vyučovaní slovenčiny v zahraničí nepochybne poskytnú množstvo systémových a metodických praktických usmernení aj pre riešiteľov z FF UCM v Trnave, ktoré budú následne implementované do jazykovej prípravy zahraničných študentov prichádzajúcich na štúdium na UCM v Trnave.

Vychádzajúc z priorit projektu považujeme za výhodu, ak sa pri vyučovaní slovenčiny ako cieľového jazyka možno oprieť o znalosť väčšinového/východiskového jazyka frekventantov a využiť paralely a podobnosti v systéme obidvoch jazykov na rýchlejšie osvojenie si komunikačných zručností a komparatívnou analýzou ich viesť k uvedomenému vnímaniu vzájomných rozdielov v gramatických javoch typických pre slovenčinu. Pri opise a prezentácii slovenčiny na pozadí slovanských jazykov možno teda využiť spoločné znaky a vlastnosti jazykového systému, rešpektujúc špecifiká každého slovanského jazyka, ktoré treba zohľadniť, a poznaním interlingválnych úskalí môžeme viesť študentov k uvedomenému štúdiu slovenčiny a efektívnejšiemu osvojovaniu si jazykových štruktúr.

Pri dosahovaní cieľov projektu je nevyhnutné rozpracovať metodiku výučby a plánované výstupy pre dva základné modely našich partnerských univerzít poskytujúcich výučbu slovenčiny – vyučovanie slovenčiny mimo územia Slovenska v prostredí Slovákov žijúcich vo Vojvodine a vyučovanie slovenčiny pre študentov, ktorých materinský jazyk nie je slovenský a rovnako i ich úroveň ovládania slovenčiny je na nižšej úrovni. Po prvom roku riešenia projektu si záverom dovolíme vyjadriť nádej, že prostredníctvom takto nastavenej trilaterálnej spolupráce v oblasti vysokoškolskej prípravy sa nám podarí eliminovať nesúlady medzi doposiaľ ponúkanými možnosťami a aktuálnymi potrebami pri vyučovaní slovenského jazyka v našich partnerských krajinách.

Literatúra:

- Bačová, V. (1992). Národ a etnicita – nahliadnutie do niektorých koncepcií. *Sociológia*, 24, 1 – 2.
- Dolník, J. (2007). *Súčasná spisovná slovenčina a jej problémy*. Stimul.
- Gáliková, A., Ismail Gabríková, A., Mošaťová, M. (2021). *Seriózne jazykové hry*. Belianum, vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.
- Pekarovičová, J., Žigová, Ľ., Palcútová, M., Štefánik, J. (2005). *Slovenčina pre cudzincov. Praktická fonetická príručka*. Stimul.
- Pekarovičová, J., Hargašová, Z. (Eds.) (2013). *Slovenčina vo svete. Súčasnnosť a perspektívy*. Univerzita Komenského v Bratislave.
- Pekarovičová, J. (2020). *Slovenčina ako cudzí jazyk - predmet aplikovanej lingvistiky*. Stimul.
- Svoradová, V., Blažencová, Ľ., Masaryk, M. (2021). *Osobnosti slovenskej literatúry v interkultúrnych kontextoch*. Univerzita Komenského v Bratislave.
- Tibenská, E. (2010). Koncepcia (efektívnej) gramatiky slovenčiny pre cudzincov. V H. Mieczkowska, A. Hudymač, Z. Babik (Eds.), *Z warsztatu współczesnego słowacysty : studia słowacystyczne dedykowane pamięci profesor Marii Honowskiej* (str. 143 – 152). Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Tibenská, E. (2015). *Morfológia slovenského jazyka (s komparatívnym slovensko-chorvátskym aspektom)*. Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave.
- Tibenská, E. (2016). Inovatívny prístup k vyučovaniu syntaxe slovenčiny ako cudzieho jazyka. V J. Pekarovičová, Z. Hargašová (Eds.), *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II : zborník príspevkov venovaných výskumu a výučbe* (str. 147-164). Univerzita Komenského v Bratislave.
- Tibenská, E. (2021). *Gramatika slovenského jazyka pre nositeľov slovinského, chorvátskeho a srbského jazyka*. II. diel SYNTAX. Univerza v Ljubljani.
- Žigová, Ľ. (2015). *Praktikum zo slovenskej gramatiky a ortografie pre cudzincov B1 - B2*. Univerzita Komenského Bratislava.

Катарина Жењухова

**ИНОВАЦИЈЕ И ОПТИМИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНИХ АЛАТА И СРЕДСТАВА
НАСТАВЕ СЛОВАЧКОГ ИЗВАН СЛОВАЧКЕ**

Резиме

Ауторка упознаје стручну јавност са развојем међународне сарадње три одсека за студије словакистике у сектору високог образовања, чији је циљ да образовни алати у настави словачког језика изван Словачке буду ефикаснији. Реч је о креирању сарадње између координатора пројекта – Катедре за словачки језик и књижевност на Филозофском факултету Универзитета Св. Ћирила и Методија у Трнави и следећих институција: Одсека за словакистику Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду у Србији и Катедром за западнословенске језике Филозофског факултета у Љубљани у Словенији. Пројекат под називом Иновације и оптимизација образовних алата и средстава наставе словачког изван Словачке подржала је Европска унија у оквиру програма Еразмус+ KA220 (број пројекта Erasmus+ 2021-1-SK01-KA220-NED-000032157). Пошто је реализација Пројекта започела, ауторка се фокусира на опис планова пројекта, које дели у четири области у складу са планом: 1. међународни панели; 2. обука; 3. опипљиви резултати пројекта; 4. мултипликативни догађаји. Свака активност је оправдана тренутним потребама у окружењу партнерских универзитета, које су резултат детаљне анализе. Да би се остварили циљеви пројекта, неопходно је разрадити наставну методологију и планиране резултате за два основна модела партнерских универзитета на којима се изводи настава словачког језика – наставу словачког изван Словачке у окружењу Словака који живе у Војводини и наставу словачког као страног језика, тј. за студенте чији матерњи језик није словачки. Предности сарадње су обостране: унапређивање програма наставе словачког језика изван Словачке, и то на основу исхода који ће настати у оквиру Пројекта. Истовремено, учесници Пројекта са Универзитета Св. Ћирила и Методија у Трнави стећи ће искуство у настави словачког језика у нематерњем окружењу и упознаће се са проблемима који се јављају приликом наставе словачког језика у таквој средини, што ће им помоћи да унапреде наставу словачког језика као страног језика и у домаћем окружењу приликом припреме курсева словачког језика за стране студенте.

Кључне речи: настава словачког, словачки изван Словачке, Србија, Словенија, Словачка

Katarína Žeňuchová

**INNOVATION AND OPTIMIZATION OF EDUCATIONAL TOOLS AND RESOURCES
FOR TEACHING SLOVAKIAN LANGUAGE OUTSIDE SLOVAKIA**

Summary

The author informs the professional public about the developing international cooperation of three Slovak studies centres in the higher education sector, the aim of which is to improve the effectiveness of educational tools in the teaching of Slovak language outside Slovakia. It is a cooperative partnership between the coordinator of the project - the Department of Slovak Language and Literature of the Faculty of Arts, University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava and the co-researching institutions: the Department of Slovak Studies of the Faculty of Arts, University of Novi Sad, Serbia, and the Department of West Slavic Languages of the Faculty of Arts in Ljubljana, Slovenia. The project – *Innovation and Optimization of Educative Tools and Resources in The Field of Slovak Language Education Beyond The Territory of Slovakia* was supported by the European Union under the Erasmus+ KA220 programme (project no. Erasmus+ 2021-1-SK01-KA220-HED-000032157). Considering the project process, the author focuses on the description of the project objectives, which she divides into four areas in accordance with the project scheme: 1. transnational project meetings; 2. training activities; 3. intellectual outputs; 4. multiplier event. Each activity is justified by the current needs in the environment of the partner universities, which are the result of a rigorous needs analysis. To achieve the objectives of the project, it is necessary to elaborate the teaching methodology and planned outcomes for two basic models of partner universities providing Slovak language teaching - teaching Slovak outside Slovakia in the environment of Slovaks living in Vojvodina and teaching Slovak as a foreign language for students whose native language is not Slovak. There are mutual benefits to this cooperation: improvement of Slovak language teaching programmes outside Slovakia, not only by experiencing teaching Slovak in a foreign environment but also based on the outputs that will be produced within the project. At the same time, the project researchers from the University of St. Cyril and Methodius in Trnava will gain experience in teaching Slovak in a foreign language environment, they will get acquainted with the problems that occur in teaching Slovak in this foreign environment, which will help them to improve Slovak teaching skills as a foreign language in Slovakia when preparing Slovak courses for foreign students.

Keywords: teaching Slovak, Slovak outside the territory of Slovakia, Serbia, Slovenia, Slovakia